

Eierendringer for havbrukskonsesjoner tildelt i 2009

Otto Andreassen og Roy Robertsen

Nofima er et næringsrettet forskningsinstitutt som driver forskning og utvikling for akvakulturnæringen, fiskerinæringen og matindustrien.

Nofima har om lag 400 ansatte.

Hovedkontoret er i Tromsø, og forskningsvirksomheten foregår på seks ulike steder: Ås, Stavanger, Bergen, Sunndalsøra, Averøy og Tromsø

Hovedkontor Tromsø:

Muninbakken 9–13
Postboks 6122
NO-9291 Tromsø

Ås:

Osloveien 1
Postboks 210
NO-1431 ÅS

Stavanger:

Måltidets hus, Richard Johnsensgate 4
Postboks 8034
NO-4068 Stavanger

Bergen:

Kjerreidviken 16
NO-5141 Fyllingsdalen

Sundalsøra:

Sjølseng
NO-6600 Sunndalsøra

Averøy:

Ekkilsøy
NO-6530 Averøy

Felles kontaktinformasjon:

Tlf: 02140
Faks: 64 97 03 33
E-post: post@nofima.no
Internett: www.nofima.no

Foretaksnr.:

NO 989 278 835 MVA

Rapport

	ISBN: 978-82-8296-131-8 (trykt) ISBN: 978-82-8296-132-5 (pdf) ISSN 1890-579X
<i>Tittel:</i> Eierendringer for havbrukskonsesjoner tildelt i 2009-runden	<i>Rapportnr.:</i> 4/2014
	<i>Tilgjengelighet:</i> Åpen
<i>Forfatter(e)/Prosjektleder:</i> Otto Andreassen og Roy Robertsen	<i>Dato:</i> 11. januar 2014
<i>Avdeling:</i> Næring og bedrift	<i>Ant. sider og vedlegg:</i> 25+5
<i>Oppdragsgiver:</i> Norges forskningsråd	<i>Oppdragsgivers ref.:</i>
<i>Stikkord:</i> Matfiskkonsesjoner, laks og ørret, eierskap, videresalg	<i>Prosjektnr.:</i> 20995
<i>Sammendrag/anbefalinger:</i>	
<p>Tildeling av rettigheter for fangst eller oppdrett er sentrale offentlig virkemiddel i sjømatnæringen. Ofte knyttes det ulike vilkår til slike tildelinger. Denne rapporten klargjør dagens eierskap for laksekonsesjoner fra tildelingsrunden i 2009, relatert til minstekravet, om at konsesjonene skulle forbeholdes "mindre aktører", (aktører med færre enn 20 konsesjoner).</p> <p>Konsesjonsvederlaget ble satt på 8 millioner generelt og 3 millioner i Finnmark, som ifølge stortingsproposisjonen for konsesjonsrunden, ble vurdert som relativt høyt, men ønskelig for å hindre spekulasjoner og videresalg av konsesjonene. I henhold til både tildelingsforskriften og tilhørende stortingsproposisjonen for konsesjonsrunden var det åpnet for å sette vilkår som kunne sikre at kriteriene som var avgjørende for tildelingene ble etterlevd. Konsesjonene ble imidlertid gitt uten noen vilkår om etterlevelse av konkurransekriterier om aktørstørrelse og bearbeiding. Konsesjonene kunne dermed rett etter tildelingen omsettes på lik linje med andre konsesjoner for laksefisk.</p> <p>I vårt materiale, som er basert på offentlige tilgjengelige dokumenter, registre, databaser, internett- og medieoppslag finner vi at 16 av konsesjonene har skiftet eier siden tildelingen. Dette utgjør 25 % av de 64 tildelte konsesjonene. Konsesjonene fra 2009-runden er i all hovedsak kjøpt opp av "store aktører" (med mer enn 19 konsesjoner).</p> <p>Konsesjonene har vært videresolgt til langt høyere priser enn det myndighetene vurderte som hensiktsmessig for å hindre spekulasjoner og videresalg. Grove anslag tilsier at konsesjonene, som hittil er videresolgt fra konsesjonsrunden i 2009 har gitt rom for en salgsgevinst tilsvarende 296 millioner. Noe satt på spissen kan det konkluderes med at de store aktørene likevel har fått tilgang til konsesjonene som myndighetene ønsket å holde dem utenfor. De store aktørene har imidlertid måtte vente litt lengre og betalte en vesentlig høyere pris, hvor salgsgevinsten har vært privatisert.</p>	

Innhold

1	Sammenfatning	1
2	Innledning	4
3	Gjennomføring og avgrensing	5
4	Tildeling av matfiskkonsesjonen i 2009	6
4.1	Tidelingsforskriften og innretning	6
4.2	Søknadsbehandling og tildeling	8
4.3	Etterlevelse av tidelingskriterier	10
5	Eierforhold for tildelte konsesjoner	11
5.1	Finnmark	11
5.2	Troms	12
5.3	Nordland	13
5.4	Nord-Trøndelag	15
5.5	Sør-Trøndelag	16
5.6	Møre & Romsdal	17
5.7	Sogn & Fjordane	18
5.8	Hordaland	19
5.9	Oppsummering - Eierskap	20
6	Konsesjonspriser ved videresalg	23
7	Referanser	25
8	Vedlegg	i
	Vedlegg 1 – Tidelingsforskrift konsesjonsrunden 2009	i
	Vedlegg 2 – Definisjon av konsern i hht til Regnskapsloven	iii
	Vedlegg 3 - Kystkommuner innenfor virkeområdet for differensiert arbeidsgiveravgift	iv
	Vedlegg 4 - Søkeroversikt - geografiske bestemte konsesjoner	v

1 Sammenfatning

I vårt materiale finner vi at 16 av konsesjonene fra konsesjonsrunden i 2009 har skiftet majoritetseiere. Dette utgjør 25 % av de 64 tildelingene. Vi ser av Tabell 1 hvilke konsesjoner som har skiftet eiere. Den største andelen er i Finnmark hvor 3 av 7 konsesjoner (42 %) har fått helt nye eierinteresser.

Tabell 1 Konsesjoner fra 2009-runden som har skiftet eiere

Tildelt selskap	Till.nr	Nye eiere	Eierinteresser
Villa Arctic AS	FN0007	SalMar nord AS	SalMar ASA
Villa Arctic AS	FLB0032	SalMar nord AS	SalMar ASA
Villa Arctic AS	FLB0033	SalMar nord AS	SalMar ASA
Tri AS *	FA0056	NRS Finnmark AS	Norway Royal Salmon ASA 100 % (76,5 % i 2009)
Tri AS *	FA0057	NRS Finnmark AS	Norway Royal Salmon ASA 100 % (76,5 % i 2009)
Altafjord Laks AS*	FA0058	NRS Finnmark AS	Norway Royal Salmon ASA 100 % (100 % i 2009)
Altafjord Laks AS*	FA0059	NRS Finnmark AS	Norway Royal Salmon ASA 100 % (100 % i 2009)
Jøkelfjord Laks AS	TKN0019	Morpol ASA /MH ASA	Marine Harvest ASA 100 %
Nord-Senja Fi.ind. AS	TLK0031	Nord Senja laks AS	Norway Royal Salmon ASA 66,7 % (49 % i 2009)
Salmus Akva AS	NLF0029	Nova Sea AS	Marine Harvest Holding AS 42,4 %, Vigner Olaisen 51,5 %
Salmus Akva AS	NLF0030	Nova Sea AS	Marine Harvest Holding AS 42,4 %, Vigner Olaisen 51,5 %
Vik Fiskeoppdrett AS	NSA0007	Nova Sea AS	Marine Harvest Holding AS 42,4 %, Vigner Olaisen 51,5 %
Pundslett Laks AS	NV0058	Nordlaks Holding AS	Inge Berg
Lofoten Aqua AS	NVV0060	Pundslett Laks AS	Inge Berg m fl 51 %. Lofotprodukter AS 49 % (Kverva AS)
Krifo Fisk AS	STR0024	SalMar Farming AS	SalMar ASA
R. Lernes AS	STHE0018	Måsøval Hemne AS	Måsøval Eiendom AS
Rauma Misund AS	MRA0016	Rauma Misund AS	SalMar Rauma AS (SalMar ASA)
Eikremsvik Marius AS	MSJ0005	SalMar organic AS	SalMar ASA
Fjord Drift AS	HFE0013	Tombre Fiskeanlegg AS	Tombre Anno 1786 AS
Hennco laks AS	HØN0039	Erko 1 AS	Haugland Gruppen AS
Antall konsesjoner med nye eiere 16 (*+ 4 konsesjoner relatert til NRS – jf. tekst)			

Det fremgår av Tabell 1 at 16 av de 20 konsesjonsoverdragelsene er gjort av 3–4 ulike eiergrupperinger; SalMar ASA med til sammen 6 heleide konsesjoner. Marine Harvest ASA med 1 konsesjon direkte og deler av ytterligere 3 konsesjoner gjennom sine eierandeler i Nova Sea AS (via Marine Harvest Holding AS som eier 42,43 % av Nova Sea AS).

Norway Royal Salmon ASA (heretter NRS) hadde ved tildelingstidspunktet majoritet i selskap som fikk til sammen 4 konsesjoner i Finnmark, men har i ettertid også kjøpt seg opp til 100 % i Tri AS og til majoritet i Nord-Senja Laks AS. Ved tildelingspunktet hadde NRS 18 konsesjoner og var dermed ved tildelingstidspunktet definert som en mindre aktør (færre enn 20 konsesjoner), men gjennom konsesjonstildelingen ble de en "større aktør", som i dag har majoritet relatert til 5 av konsesjonene.

Flere av de ovennevnte selskapene som har kjøpt seg majoritet i de nevnte konsesjonene, har i tillegg skaffet seg minoritetsinteresser i flere av konsesjonene fra 2009-runden (jf. kap 5). 17 av de tildelte konsesjonene kontrolleres dermed nå, mer eller mindre, av selskap som ikke tilfredsstiller definisjonen på "mindre aktør" (det vil si med færre enn 20 konsesjoner), som var et minstekrav ved tildelingsrunden i 2009.

I tillegg er det også slik at flere av konsesjonene fra 2009-runden, også via ulike eiersitser og eller samarbeidsavtaler, inngår i større grupperinger eller samarbeidsnettverk, uten at det nødvendigvis utfordrer det formelle aktørkriteriet som var lagt til grunn ved konsesjonsrunden. I vårt material fremgår det at 27 konsesjoner fra 2009-runden kan kategoriseres som små uavhengige, pluss 13 konsesjoner tilknyttet Salmon Group AS, som er en samarbeidende gruppering av mange små selvstendige oppdrettsselskap, som tilsammen utgjør 100 laksekonsesjoner. De resterende 24 konsesjonene inngår i mer eller mindre grad i grupperinger med store aktører.

I tråd med at laksekonsesjonene er et ettertraktet og begrenset gode, som de store aktørene (med mer enn 19 konsesjoner) ble utelukket fra ved konsesjonsrunden i 2009, er det ikke overraskende at konsesjonen som er kjøpt opp etter konsesjonstildelingen i all hovedsak er kjøpt opp av nettopp de store aktørene. Det kan her være verdt å trekke fram at Nova Sea AS som søkte om 3 konsesjoner ved utlysningen, ble utelukket på grunn av at de var en større aktør, i ettertid har sikret seg 3 av konsesjonene fra tildelingsrunden. Tilsvarende søkte SalMar ASA-nettverket om 6 konsesjoner, fikk avslag på grunn av selskapsstørrelse, men eier nå 6 av konsesjonene.

I både forarbeidet for konsesjonsutlysningen¹ og i tildelingsforskriften for 2009-runden var det åpnet for å sette vilkår om at konkurransekriteriene skulle etterleves i ettertid. Det er noe som har vært praktisert ved noen tidligere tildelingsrunder. I 2009-runden var dette, gjennom forskriften overlatt til Fiskeridirektoratet å sette vilkår om etterlevelse av konkurransekriteriene. Det ble i tilsagnsbrev eller konsesjonspapirer ikke satt noen vilkår for etterlevelse av tildelingskriteriene relatert til aktørstørrelse og bearbeiding. I lys av at det ikke ble satt slike vilkår, og at det er en klar utvikling mot at de største aktørene står for en stadig større produksjonsandel², kunne man muligens ha forventet noen flere oppkjøp enn de registrerte. Årsaken til at omfanget ikke er større er åpenbart sammensatt, men siden 2009 har det vært gode laksepriser, gode økonomiske resultater og gode prognoser i nær framtid som nok har gjort det mindre attraktivt å selge attraktive produksjonsrettigheter. I vurderingen om 25 % solgte konsesjoner er mye eller lite 3–4 år senere, må også tidsdimensjonen trekkes inn, inklusiv at tilsagnene ble gitt seint på året, tidsbruk til lokalitetsklarering og diverse produksjonstillatelser, tidsbruk til produksjonsplanlegging og finansiering, tidspunkt for smoltutsett, produksjonssykluser etc.

I nevnte forarbeid til tildelingsforskriften for konsesjonsrunden, ble det vist til at man satte konsesjonsvederlaget relativt høyt (8 millioner generelt og 3 millioner i Finnmark) for å hindre spekulasjoner og videresalg av konsesjoner. Det har man ikke klart å unngå, og konsesjonene har vært videresolgt til langt høyere priser enn det myndighetene vurderte som hensiktsmessig for å hindre spekulasjoner og videresalg. Grove anslag tilsier at konsesjonene som hittil er videresolgt fra konsesjonsrunden i 2009 har gitt selgerne en salgsgevinst tilsvarende 296 millioner. [Anslaget er relatert til anslåtte konsesjonspriser (jf. kap 6), registrerte salg med fratrekk for konsesjonsvederlaget]. Til sammenligning hadde myndighetene på sin side stipulert sin inntektsproveny for alle konsesjonene i konsesjonsrunden på cirka 485 millioner. Det åpner for at myndighetene kunne tatt inn en større gevinst, men det er selvsagt noe som også må avveies i forhold til andre mål som er satt for næringen, eksempelvis lønnsomhet og konkurransekraft. Det illustrerer imidlertid utfordringen ved å fastsette en riktig pris for å hindre spekulasjon og framtidig videresalg av begrensede og ettertraktete produksjonsrettigheter.

1 St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 Om endring av St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet 2009

2 De 10 største stod for 69 % av produksjonen i 2012. <http://www.fiskeridir.no/content/download/29500/259773/version/2/file/sta-laks-mat-12-andel-10-st%C3%B8rste.xlsx>

Noe satt på spissen kan det konkluderes med at de store aktørene likevel har fått tilgang til konsesjonene som myndighetene ønsket å holde dem utenfor. De store aktørene har imidlertid måttet vente litt lengre og betalt en vesentlig høyere pris, hvor salgsgevinsten har vært privatisert.

2 Innledning

Å evaluere næringspolitiske virkemiddel er sentralt for å utvikle et konkurransedyktig næringsliv. Det gir innsikt som kan benyttes til å forbedre virkemidlene slik at de gir ønsket effekt. Utdeling av rettigheter til å utnytte ulike naturressurser er et av de viktigste offentlige virkemidlene i norsk næringspolitikk. Konesjonsrunder får derfor stor oppmerksomhet både i forkant av tildelingen og når det blir kjent hvem som er de heldige vinnerne i slike runder. Ofte stilles det ulike krav til de som tildeles slike rettigheter. Om disse kravene innfris er derfor sentralt når for eksempel effekten av utdeling av slike rettigheter skal evalueres. I denne rapporten er hensikten å måle om de krav som ble stilt for å få nye oppdrettskonesjoner er innfridd og om tildelingsrunden har hatt den næringsmessige effekten som var ønsket på eierskap.

I regjeringens "Strategi for en konkurransedyktig norsk havbruksnæring", av 2007, ble det annonsert en ny tildelingsrunde for laks, aure og regnbogeaure i 2009³. Gjennom endringen i akvakulturloven i 2006⁴ var det klargjort at departementet satte ett øvre tak for produksjonskapasiteten, mens ansvaret for å tilpasse denne kapasiteten i forhold til markedsmulighetene ble overlatt til næringen. Ved fastsettelse av antall tillatelser for 2009 ble det vist til at departementet hadde vurdert hensynet til bærekraftig vekst, fiskehelse, markedsutvikling og utviklingen hos andre produsentland. Konklusjonen ble at de ville tildele 65 nye konsesjoner⁵. Av disse var 5 tillatelser øremerket økologisk produksjon og 60 geografisk bestemte tillatelser.

Denne rapporten har som mål å:

- Klargjøre dagens eierskap for laksekonesjonene fra tildelingsrunden i 2009, relatert til minstekravet, om at konsesjonene skulle forbeholdes mindre aktører, med færre enn 20 konsesjoner.

3 Jamfør omtale i St.prp. nr. 1 (20072008).

4 1. januar 2006, da akvakulturloven trådte i kraft, jamfør Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) og Innst. O. nr. 99 (2004–2005).

5 St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 Om endring av St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet 2009 (nye løyve til oppdrett av laks, aure og regnbogeaure i 2009)

3 Gjennomføring og avgrensing

Etter akvakulturloven av 2006 trådte i kraft, opphørte havbruksmyndighetenes registreringer av konsesjonsinnehavere. Tilgangen til informasjon over eierforholdene i havbruksnæringen er dermed blitt langt mer komplisert. Vi har da med utgangspunkt i offentlige konsesjonsregistre hos Fiskeridirektoratet, sjekket selskapene som fikk konsesjon ved 2009-runden, opp mot eventuelle overdragelser registeret i Brønnøysundregistrene. Aksjonærinteressene er sjekket opp mot offentlige tilgjengelige databaser som Purehelp.no, Bedriftsdatabasen AS og Forvalt.no. Slike baser vil aldri være fullstendig oppdaterte på grunn av tidsforsinkelser i rapportering og registreringer. For å få et mest mulig tidsriktig bilde, har vi derfor i tillegg til vår generelle kjennskap til næringen også gjennomført søk på internett. Vi har da vektlagt avis og nyhetssider relatert til havbruksnæringen (blant andre Intrafish.no og Kyst.no). I enkelte tilfeller har vi også kontaktet lakseoppdrettere for å validere innhentet informasjon.

Der det har vært vurdert å ha relevans for kontroll og styring av de tildelte konsesjonene, har vi med utgangspunkt i vårt datagrunnlag også omtalt kjente og relevante nettverk og samarbeids-konstellasjonen. Samarbeidet og nettverket i norsk laksenæringen har tradisjonelt stått relativt sterkt, og er i stadig utvikling. Til tross for at antallet lakseprodusenter er vesentlig redusert (og at de 10 største aktørene i dag står for 70 prosent av produksjonen) er det likevel et meget komplekst bilde med ulike selskapskonstellasjoner og et betydelig antall investerings- og eierselskap som i praksis styrer produksjon og konsesjoner. Dette er også svært dynamiske prosesser og den reelle kontrollen over de 64 tildelte konsesjonene vil derfor være mer omfattende og nyansert enn hva som fremkommer av denne rapporten.

Presentasjonen av bakgrunn, konkurransekriterier og gjennomføringen av konsesjonstildelingen er basert på offentlige tilgjengelige dokumenter i form av stortingsproposisjoner, forskrifter, utlysninger, innsyn i søknads- og klagedokumenter samt mediedekning.

Havbrukskonsesjoner har tidvis vært solgt med betydelige fortjenester for konsesjonsinnehavere. Det er private transaksjoner som det er vanskelig å få informasjon om, og i vårt datagrunnlag er det i all hovedsak lagt til grunn offentlige tilgjengelige opplysninger om priser ved salg av konsesjoner fra 2009-runden.

Undersøkelsen begrenses til de geografisk bestemte konsesjonene, og ikke de 5 økologiske konsesjonene som var utlyst og tildelt i den samme konsesjonsrunden. Vår undersøkelse er relatert til konsesjonsrundens vilkår og konkurransekriterium relatert til eierskap og aktørstørrelse. Konsesjonsrundens andre konkurransekriterium relatert til ønsket om økt bearbeiding og integrasjon i kystdistriktene omfattes ikke av her.

I samsvar med kriteriene i konsesjonsrunden bruker vi her begrepet " små aktører" om selskap med 19 eller færre konsesjoner og "store aktører" om selskap med 20 eller flere konsesjoner.

4 Tildeling av matfiskkonsesjonen i 2009

4.1 Tildelingsforskriften og innretning

4.1.1 Fylkesvis fordeling

Fiskeridirektoratet foretok i samråd med Mattilsynet og Havforskningsinstituttet, en vurdering av hvilke geografiske områder som var mer eller mindre egnet for økt oppdrettsvirksomhet, ut fra hensyn til miljø og fiskehelse. Regjeringen vurderte så regional fordeling med utgangspunkt i miljømessig bærekraft samt distrikts- og næringspolitiske hensyn, og det ble konkludert med at det burde tildeles flest konsesjoner i Nord-Norge og relativt få konsesjoner på Vestlandet. Den fylkesvise fordelingen fremkommer i Tabell 2. (I forbindelse med behandlingen av klager etter tildelingsrunden ble det i 2010 tildelt ytterligere fire tillatelser, hvorav to til Nordland og to til Hordaland.)

Tabell 2 Fylkesvis fordeling av geografiske utlyste konsesjoner for matfiskoppdrett av laks og ørret i 2009

Fylke	Antall	Fylke	Antall
Finnmark	7	Sør-Trøndelag	8
Troms	8	Møre og Romsdal	5
Nordland	15	Sogn og Fjordane	5
Nord-Trøndelag	7	Hordaland	5
		Sum	60

4.1.2 Vederlag

Ved vurdering av størrelsen på vederlaget, viste Fiskeri- og kystdepartementet⁶ til at erfaringene fra konsesjonsrundene i 2002 og 2003 tilsa en vilje til å betale 5 millioner for konsesjonene, mens 4 millioner var for mye i Finnmark. For å hindre spekulasjoner og videresalg skulle vederlaget derfor settes relativt høyt. Vederlaget ble så fastsatt til 8 millioner kroner, med unntak av Finnmark der prisen ble satt til 3 millioner kroner.

For staten innebar konsesjonsvederlaget et samlet inntekstproveny på inntil 485 millioner kroner. Den aktuelle fylkeskommunen for konsesjonstildelinger ble tildelt 3 millioner kroner som frie midler per konsesjon (totalt inntil 195 millioner kroner). I tillegg ble 20 millioner kroner tildelt tiltak for villaksen over Miljøverndepartementet sitt budsjett.

4.1.3 Kriterier for tildeling

Formålet med tildelingsrunden var oppgitt til å bidra til en lønnsom og konkurransekraftig havbruksnæring innenfor rammene av en bærekraftig utvikling, samt å bidra til verdiskaping på kysten⁷. Ved tildeling skulle det legges særlig vekt på følgende kriterier:

- Mindre aktører i næringen.
- Søkere som vil legge til rette for økt bearbeiding med sikte på økonomisk integrasjon i kystdistriktene.

⁶ St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 Om endring av St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet 2009 (nye løyve til oppdrett av laks, aure og regnbøgeaure i 2009)

⁷ Se tildelingsforskriften § 1, (vedlegg 1).

I den såkalte PD-sonen⁸, var det i tillegg et mål å bruke tildelingen for å foreta lokalitetsendringer som kunne redusere problemene med PD. Det ble også lagt til grunn at tildeling bare skulle skje ved lokalisering i kommuner med kystsonerplaner med godkjent arealdel av kommuneplan for hele eller deler av sin kystsoner. Dersom det vilkåret ikke var innfridd, skulle søknadene avslås.

4.1.4 Aktørdefinisjon

Den som søkte om konsesjon skulle regnes som "aktør" og dersom selskapet var en del av et konsern, var det konsernet som ble definert som "aktør". Definisjon av et konsern ble gjort med henvisning til regnskapslovens § 1–3 (jmfør vedlegg 2). Det fremkommer der at et konsern innebærer at morselskapet, gjennom avtaler eller eierskap har bestemmende innflytelse over et annet foretak. Vilåret knyttet til flertallet av aksjer/andeler eller rett til å velge eller avsette flertallet av styret i det andre foretaket.

4.1.5 Mindre aktører

Formålet med kriteriet om å prioritere mindre aktører var å styrke små og mellomstore bedrifter for å opprettholde en variert eierstruktur⁹. "Mindre aktører" ble definert med utgangspunkt i det som ble kalt små og mellomstore selskap i Fiskeridirektoratets lønnsomhetsanalyser¹⁰, det vil si aktører med inntil 19 konsesjoner for matfiskoppdrett av laks og ørret. Ved vurdering av søknadene skulle det legges særlig vekt på om søker var en "mindre aktør" i næringen¹¹. "Mindre aktører" konkurrerte i utgangspunktet på like vilkår, men ved ellers like søknader, skulle den minste aktøren prioriteres.

4.1.6 Krav om bearbeiding

Det andre vesentlige konkurransekriteriet var knyttet til bearbeiding for å bidra til økt verdiskaping og sysselsetting i områder langs kysten med fraflytting og nedgang i antall innbyggere¹². "Bearbeidings"-begrepet skulle tolkes vidt, og omfattet både slakting, videreforedling og annen bearbeiding. Videreforedling, ble definert til å være bearbeiding ut over slakting, og skulle veie tyngre enn bare slakting. Kravet skulle gjelde både eksisterende og planlagt bearbeiding.

Det var ikke krav om at søker selv måtte eie virksomheten for bearbeidingen. Planlagt bearbeiding skulle sannsynliggjøres og dokumenteres, og i søknadvurderingen skulle det legges vekt på grad av sannsynlighet og dokumentasjon.

8 Området omfattet av soneforskrift for bekjempelse av pankreassykdom. Det inkluderte Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane samt Møre og Romsdal nord til Hustadvika.

9 Fiskeridirektoratets utlysning av konsesjonsrunden, 10.03.09.(<http://fiskeridir.no/akvakultur/aktuelt/2009/0309/tildeling-av-nye-matfisktillatelser>).

10 "Økonomiske analyser akvakultur 2007".

11 Jf. tildelingsforskriften § 6, fjerde ledd, bokstav a.

12 Fiskeridirektoratets utlysning av konsesjonsrunden, 10.03.09.(<http://fiskeridir.no/akvakultur/aktuelt/2009/0309/tildeling-av-nye-matfisktillatelser>).

4.1.7 Prioritert kystdistrikt

Utrykket "kystdistrikt" ble knyttet til kystkommuner innenfor virkeområdet for differensiert arbeidsgiveravgift. Det innebar at dersom det skulle legges vekt på økt økonomisk integrasjon i kystdistriktene, måtte det være planlagt i ett av virkeområdene. Ved søkertidspunktet inkluderte det alle kystkommuner i Sogn og Fjordane og Nord-Norge samt 76 andre navngitte kystkommuner (se vedlegg 3).

4.2 Søknadsbehandling og tildeling

Innen søknadsfristen 30. april 2009 kom det inn 272 søknader på de geografisk bestemte konsesjonene. 17 av disse ble avvist, slik at det var totalt 251 søknader til behandling¹³ (jfr. vedlegg 4). I tillegg til disse geografiske bestemte søknadene var det 16 søknader om økologiske konsesjoner, hvorav 11 ble avvist og 5 ble tatt til behandling. Fiskeridirektoratets regionskontor sto for tildelingen, med Fiskeridirektoratets hovedkontor i Bergen som klageinstans. Den aktuelle fylkeskommunen skulle konsulteres om næringspolitiske vurderinger i forhold til fylkesplaner, samt hvor i fylket det var ønskelig med økt havbruksvirksomhet¹⁴. Det ble likevel presisert at Fiskeridirektoratet ikke kunne legge vekt på vurderinger som eventuelt var i strid med akvakulturlovgivningen eller formål og intensjoner med tildelingsrunden¹⁵.

I Tabell 3 fremgår det hvem som fikk tildelt konsesjonene. De fleste konsesjonene ble tildelt svært små bedrifter, og mange av dem hadde bare 1–2 tillatelser fra før. Tildelingen skapte en god del støy, og Ystmark i FHL¹⁶, viste til at konsesjonsrunden skapet til dels stort konfliktnivå mellom enkelttoppdrettere. Det var også en god del politisk støy forbundet med konsesjonsrunden, både fra regionalt nivå og fra opposisjonen på Stortinget. I følge Fiskeribladet¹⁷ skal det også ha vært stor uenighet internt i Regjeringen om kriterier og rammer for tildelingene.

Konfliktnivået fremsto som høyst i forbindelse med tildelingene i Nordland og til dels i Hordaland. Det hadde blant annet sammenheng med at fylkeskommunen i Nordland satte opp sine egne kriterier for prioritering av søkerne. Fiskeridirektoratets regionskontor i Nordland vurderte at fylkeskommunes anbefalinger ikke var i tråd med gitte rammer for konsesjonsrunden, og overså dermed nesten halvparten av anbefalingene fra fylkeskommunen.

En rekke selskap som ikke ble prioritert i tildelingsrunden klagde på vedtakene, og det ble mottatt til sammen 38 klager. Det var kun i Troms og Finnmark at det ikke ble klaget på tildelingen. Næringsminister Giske måtte overta klagebehandlingen som settestatsråd. Det ble et voldsomt press fra selskapene som «mistet» sine konsesjoner i klagerunden, og over ett år etter den ordinære tildelingen bestemte Giske seg for å utstede 4 nye konsesjoner, 2 til Hordaland og 2 til Nordland. Tillatelser som var varslet tilbaketrukket i forbindelse med klagebehandlingen kunne dermed likevel beholdes. En klagesak havnet også i domstolene.

13 Antall basert på reviderte tall fra Fiskeridirektoratet pr 24.06.2009 (Fiskeridirektoratet 2009c).

14 Tildelingsforskriften § 6, andre ledd.

15 Merknader til forskrift om tildeling av løyve til havbruk med laks, aure og regnbøgeaure i sjøvatn i 2009.

16 <http://www.intrafish.no>; Subjektive kriterier skaper strid. Oppslag publisert: 20.07.2010

17 <http://www.intrafish.no> Konsesjonskamp var en «skjønnhetskonkurranse», Oppslag publisert: 30.03.2011.

Fokuset i konfliktene var i primært knyttet til upresise tildelingskriterier, og da spesielt i forhold til kriteriet "om å legge til rette for økt bearbeiding med sikte på økonomisk integrasjon i kyst-distriktene". Det ble også innvendt at intensjonene med bearbeidingskriteriet var bra, men at det neppe bidro til at mer fisk ble videreforedlet og at det skapte flere arbeidsplasser¹⁸.

Tabell 3 Tildeling av konsesjoner for matfiskeoppdrett av laks og ørret – 2009-runden. (* angir de fire ekstrakonsesjonene som ble tildelt.)

Finnmark	7		Nord-Trøndelag	7	
Villa Arctic AS	3	F N 0007, F LB0032, F LB0033	Midt norsk havbruk AS	1	NTNR0055
Tri AS	2	F A 0056 F A 0057	Lund Fiskeoppdrett	1	NTNR0056
Altafjord Laks AS	2	F A 0058 F A 0059	Emilsen fisk AS	1	NTNR0057
Troms	8		Sør-Trøndelag	8	
Jøkelfjord Laks AS	1	T KN0019	Krifo AS	1	STR 0024
Arnøy Laks A/S	1	T S 0017	Refsnes Laks AS	2	STAA0026, STF 0061
Nord-Senja Fiskeindustri AS	1	T LK0031	Hitramat AS	1	STF 0060
Flakstadvåg Laks AS	1	T TK0019	Måsøval fiskeoppdrett AS	1	STF 0062
Wilsgård Fiskeoppdrett AS	1	T TK0020	Erviks Laks og ørret AS	1	STF0063
Sørrollnesfisk AS	1	T I 0017	Knutshaugfisk AS	1	STH 0055
Kleiva Fiskefarm AS	1	T I 0018	R. Lernes AS	1	STHE0018
Sjurrelv Fiskeoppdrett AS	1	T T 0060	Møre og Romsdal	5	
Nordland	17		Atlantos AS	1	M AV0027
Eidsfjord Sjøfarm AS	1	N SO0027	Rauma Misund AS	1	M RA0016
Øyfisk AS	1	N Ø 0042	Eikremsvik Marius AS	1	M SJ0005
Egil Kristoffersen & Sønner AS	1	N BØ0021	Norsk Sjømat AS	1	M ST0008
Pundslett Laks AS	1	N V 0058	Aqua Farms Vartdal AS	1	M VD0036
Lofoten Sjøprodukter AS	1	N VV0059*	Sogn og Fjordane	5	
Lofoten Aqua AS	1	N VV0060	Sandnes Fiskeoppdrett AS	1	SFFL0016
Ballangen Sjøfarm AS	1	N BG0009	Firda Sjøfarmer AS	1	SFA 0031
Musken Laks AS	1	N TF0027	Landøy Fiskeoppdrett AS	1	SFA 0032
Gildeskål forskningsstasjon AS	1	N G 0057*	Osland Havbruk AS	1	SFHØ0018
Kvarøy Fiskeoppdrett AS	1	N L 0051	Karma Havbruk AS	1	SFF 0052
Tomma Laks AS	1	N NA0007	Hordaland	7	
Salmus Akva AS	2	N LF0029, N LF0030	Fjord drift AS	1	H FE0013
Vegalaks AS	1	N VA0017	Lingalaks AS	1	H R 0018*
Kobbvågslaks AS	1	N HR0070	Hennco laks AS	1	H ØN0039*
Vik fiskeoppdrett AS	1	N SA0007	Telavåg fiskeoppdrett AS	1	H S 0023
Bindalslaks AS	1	N BL0019	Troland lakseoppdrett AS	1	H AV0093
			Austevoll Melaks AS	1	H AV0096
			Langøyilaks AS	1	H AV0094

18 <http://www.kyst.no> : Trur ikkje siste tildelingsrunde vil gi meir vidareforedling. Oppslag publisert: 28.01.11.

4.3 Etterlevelse av tildelingskriterier

I stortingsproposisjonen for tildelingsrunden¹⁹ heter det at: "Det kan setjast vilkår som medverkar til at dei kriteria som er avgjerande for tildelinga blir etterlevde." Denne muligheten ble også videreført med samme ordlyd i konsesjonsrundens tildelingsforskrift (§ 10). I både forskriften og merknaden til forskriften vises det til at "vilkåra skal gå fram av løyvedokumenta". Det var følgelig delegert til Fiskeridirektoratet å sette eventuelle vilkår for å sikre at kriteriene for tildelingen ble etterlevd (slik det hadde vært gjort i enkelte tidligere konsesjonsrunder, hvor det eksempelvis var satt begrensinger på overdragelser og lokalisering i 10 år²⁰).

Det var som nevnt Fiskeridirektoratets regionskontorer som fattet vedtak om konsesjonstildelingen, og de forestod også utskrivning av tilsagnsbrev og konsesjonsdokumenter. Det fremstår ikke av vårt datagrunnlag at Fiskeridirektoratet sentralt, har lagt føringer på at regionskontorene skulle sikre etterlevelse av konkurransekriteriene om eierskap og bearbeiding. Det kan her vises til at Fiskeridirektoratet i sin høringsuttalelse til konsesjonsrundens tildelingsforskrift²¹, uttalte til vilkårsparagrafen at: "*Uttrykket 'medverkar' gir ikke signaler om at tildelingskriteriene skal tas fullt ut på alvor*" og foreslo endringen til "*Det kan settes vilkår om for å sikre at dei kriteria som er avgjerande for tildelinga blir etterlevd, jf. §§ 6 og 7.*" Som det fremgår i forskriftenes § 10 (jf. vedlegg 1) ble ordlyden "medverkar" gjeldene. Etterlevelsen av tildelingskriteriene har åpenbart vært en tematikk. Det ble ikke gitt noen særskilte føringer til Fiskeridirektoratets regionskontorer på å sette vilkår, som kunne "sikre" eller "bidra" til at konkurransekriterier relatert til aktørstørrelse og bearbeiding skulle etterleves. Regionskontorene satte da heller ikke slike vilkår. (For noen konsesjoner hvor løsninger på Pancreas disease (PD)-utfordringer var et konkurransekriterium, ble det satt visse vilkår for etterlevelse av det kriteriet). Vilkår for å sikre etterlevelse av forhold som aktørstørrelse (og bearbeiding), kunne nok bidradd til å sikre en bedre etterlevelse av konkurransekriteriene enn det vi har registeret, men samtidig ville det også vært utfordrende, for både forvaltningen og næringen, å forholde seg til slike vilkår i en svært dynamisk laksenæring.

Som det fremgår nedenfor, er også flere av konsesjonene fra 2009 solgt videre til større selskaper, noen relativt tidlig etter konsesjonstildelingen. I tillegg er det også slik at noen av de som fikk konsesjon ved tildelingen i 2009, senere har fått kontroll over et antall konsesjoner som gjør at de ikke lenger tilfredsstiller kravet til "mindre aktører".

Eierskap i forhold til konsesjoner i havbruksnæringen er også en problemstilling mellom Norge og EU i forhold til EØS-avtalens krav om frie kapitalbevegelser. Det kan her være verd å merke seg at størrelseskriteriene fra 2009-runden senere også har vært brukt av myndighetene som argument for at et spredt eierskap er en målsetting.

19 St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2008–2009).

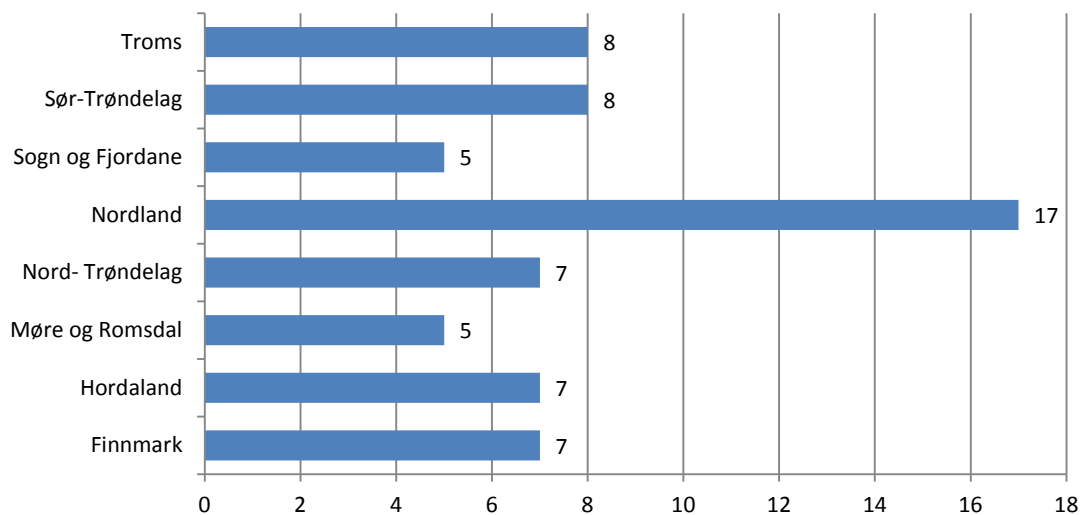
20 Vi er ikke kjent med noen samlet evaluering av hvordan disse konsesjonsvilkårene er praktisert og fulgt opp fra myndighetene side, men kjenner til flere tilfeller som kan indikere at dette ikke har vært praktisert særlig restriktivt.

21 Fiskeridirektoratet, Høringen til Forskrift om tildeling av nye tillatelser i 2009, brev av 17.02.2009.

5 Eierforhold for tildelte konsesjoner

Nedenfor gis en kort presentasjon av de tildelte konsesjonene og eierforhold i tildelt selskap. I den grad konsesjonen er solgt eller inngår i større kjente konstellasjoner er det kommentert. Avslutningsvis i kapitlet gis det en samlet oppsummering.

Den fylkesvise fordelingen av 64 geografiske tildelte matfiskkonsesjoner for laks og ørret i 2009 er presentert i Figur 1 (inkluderer ikke de 5 økologiske konsesjoner).

Figur 1 Fylkesvis fordeling av tildelte konsesjoner i 2009-runde.

5.1 Finnmark

I Finnmark fikk alle som søkte konsesjon. Det ble tildelt 7 konsesjoner. Disse gikk til Villa Arctic (3 konsesjoner), Altafjord Laks AS (2 konsesjoner) og AS Tri (2 konsesjoner).

5.1.1 Villa Arctic AS

Villa Arctic ble tildelt tre konsesjoner; F N 0007, F LB0032 og F LB0033. Konsesjonene ble overdratt til SalMar Nord AS i februar og april 2012. På nettsidene til Villa Organic AS (<http://www.villaorganic.com>) fremgår det at SalMar har kjøpt 10 konsesjoner, en lokalitet med tilhørende driftsmidler samt 50 % av biomassen på lokalitetene, totalt 500 tonn. Det økonomiske vederlaget for dette er estimert til NOK 167 millioner, hvorav 110 millioner er knyttet til 10 konsesjoner som fulgte med salget²², noe som tilsier en pris per konsesjon på 11 millioner. Etter salget er konsesjonene til Villa Arctic AS i sin helhet eid av SalMar Nord AS, som er et heleid datterselskap av SalMar ASA.

²² Intrafish.no, 2. mars2012

5.1.2 AS Tri

AS Tri ble tildelt 2 konsesjoner, F A 0056 og F A 0057. Pedersen-familien på Stjernøya eide de siste årene 23 % av selskapet. Resten eide Norway Royal Salmon (NRS). Avtale om salg ble gjort i 2009, mens eierskiftet skjedde 31. desember 2010. Salgssummen var i følge Intrafish.no (oppslag datert 16. januar 2011) 80 millioner. Norwegian Royal Salmon ASA (NRS) eide 76,5 % av AS Tri ved tildelingspunktet, men selskapet er nå heleid av NRS ASA gjennom NRS Finnmark AS.

5.1.3 Altafjord Laks AS

Altafjord Laks AS ble tildelt to konsesjoner, F A 0058 og F A 0059. Altafjord Laks AS fusjonerte først med AS Tri, som senere ble 100 % eid av NRS, og utgjør nå en del av NRS Finnmark AS og var ved tildelingspunktet av konsesjonen et datterselskap av NRS.

5.2 Troms

Det kom inn 27 søknader i Troms, hvor av 1 ble avvist. Det ble i 2009 tildelt 8 konsesjoner i Troms. Ingen aktører fikk flere enn 1 konsesjon. En av de tildelte konsesjonene er i praksis videresolgt fra en lokal mindre aktør til en stor internasjonal aktør (jamfør tekst under Jøkelfjord Laks AS nedenfor) og i et tilfelle (jamfør Nord-Senja Fiskeindustri AS nedenfor) er eierandelene endret slik at majoritetsinteressen er overtatt av et "større" selskap; NRS.

5.2.1 Jøkelfjord Laks AS

Selskapet ble tildelt en konsesjon, T KN0019. Jøkelfjord Laks var ved tildelingspunktet lokalt eid av Arne Evensen (25,9 %), Arvid Hansen (25 %) og Arnold Solund (25,9 %) samt en rekke andre privatpersoner lokalt. Morpol ASA overtok selskapet i februar 2011. Prisen var ifølge børsmeldingen fra Morpol ASA 490 millioner kroner på gjelds- og kontantfri basis. Marine Harvest ASA har senere kjøpt 100 % av aksjene i Morpol ASA (Hegnar Online 18.11.2013).

5.2.2 Nord-Senja Fiskeindustri AS

Nord Senja Fiskeindustri AS ble tildelt en konsesjon, LK0031. Selskapet ble senere fisjonert og delte produksjonen i fiskeindustri (Nord Senja Fisk AS) og lakseproduksjon (Nord Senja Laks AS). Konsesjonen ligger nå i Nord Senja Laks AS. Eierne i Nord Senja Laks AS er NRS som eier 66,67 %, Botnhamn Fisk AS 17,53 %, Mikkelplass Invest 15,8 %. NRS kom inn på eiersiden før tildelingsrunden og hadde 49 % av aksjene ved tildelingstidspunktet, men kjøpte seg opp i 2 kvartal i 2010, til 66,67 % og en "større aktør" har dermed kontroll over selskapet og konsesjonen.

5.2.3 Wilsgård Fiskeoppdrett AS

Wilsgård Fiskeoppdrett AS ble tildelt en konsesjon, T TK0020. Wilsgård Fiskeoppdrett AS hadde ved søkertidspunktet følgende aksjonærer: Norway Royal Salmon ASA 37,5 %, Wilsgård Sea Service AS 37,5 %, Frewi AS 25 %. Det er ingen endring på eierstruktur fra søkertidspunktet. NRS er en vesentlig eier, og det foreligger krysseiersitser mellom samarbeidende selskaper i verdikjeden havbruk.

5.2.4 Andre selskap i Troms

Følgende selskap i Troms som fikk tildelt konsesjon i 2009 runden har ikke blitt solgt eller fått vesentlige endringer i eierstruktur. Disse anses som lokale aktører uten vesentlig tilknytting til "større aktører".

- Arnøy Laks A/S - T S 0017
- Kleiva Fiskefarm AS - T I 0018
- Flakstadvåg Laks AS - T TK0019
- Sjurelv Fiskeoppdrett AS - T T 0060
- Sørrollnesfisk AS - T I 0017

5.3 Nordland

I Nordland kom det inn hele 85 søknader, hvorav 5 ble avvist. I Nordland ble det i utgangspunktet tildelt 15 konsesjoner, men ytterligere 2 ble tildelt etter klagebehandling, jmfør kap. 4.2.

5.3.1 Eidsfjord sjøfarm AS

Eidsfjord sjøfarm AS ble tildelt en konsesjon, N SO0027. Selskapet styres og eies av trållerrederiet Holmøy Holding AS som har en eierandel på 96,1 %.

5.3.2 Øyfisk AS

Øyfisk AS ble tildelt en konsesjon, N Ø 0042. Selskapet er en del av fiskeindustrielskapet Gunnar Klo AS som eier 100 % og holder til på Myre i Vesterålen. Selskapet inngår også som en del av Salmon Group AS, som er et selskap bestående av små oppdrettere (44 aktører) som innehar til sammen 100 konsesjoner.

5.3.3 Egil Kristoffersen & Sønner AS

Egil Kristoffersen & Sønner AS ble tildelt en konsesjon, N BØ0021. Selskapet eies av Egil Kristoffersen & Sønner AS og styres lokalt av søstrene Eva og Anne Kristoffersen som eier henholdsvis 60 og 40 % av selskapet.

5.3.4 Pundslett Laks AS

Pundslett Laks AS ble tildelt en konsesjon, N V 0058. Selskapet var i hovedsak eid av Bent Eriksen med 94 %, men ble våren 2013 solgt med konsesjon(er) til Nordlaks Holding AS, hvor Inge Berg med familie eier 100 %. Tilhørende slakterivirksomhet ved Pundslett er i ettertid lagt ned.

5.3.5 Lofoten sjøprodukter AS

Lofoten Sjøprodukter AS ble tildelt en konsesjon, N VV0059. Lofoten Sjøprodukter AS stod senere i fare for å miste konsesjonen da to klagere fikk medhold i Nordland. De nøt godt av "ekstrakonsesjonene" som ble tildelt og fikk dermed beholde konsesjonen. Bak Lofoten Sjøprodukter AS står Seafood Invest AS med 100 %. Seafood Invest AS eies av familien Mosseng.

5.3.6 Lofoten Aqua AS

Lofoten Aqua AS var et nytt selskap som ble stiftet i april 2009. Eierne er Pundslett Laks AS med 51 % og Lofotprodukt AS med 49 %. Pundslett laks AS er som nevnt solgt til Nordlaks Holding AS. Bak Lofotprodukt AS finner vi Kverva AS 83,41 %, Invest Neptun AS 9,63 %, Øystein Rist 4,02 % og andre med 2,9 %. Kverva AS er som kjent hovedaksjonær i SalMar ASA.

5.3.7 Ballangen Sjøfarm AS

Ballangen Sjøfarm AS ble tildelt en konsesjon, N BG0009. Eierne i Ballangen Sjøfarm AS er Ballangen Holding AS som eier 36 %, Ballangen Energi AS eier 34 % og Mainstream Norway AS eier 30 %. Mainstream Norway AS er en del av Cermaq-konsernet som eier 100 % av Mainstream.

5.3.8 Musken Laks AS

Musken Laks AS ble tildelt en konsesjon, N TF0027. Selskapet ble etablert ved en særskilt konsesjonstildeling i 2002 med to vederlagsfrie laksekonsesjoner forbeholdt Tysfjord kommune med mål om å gi samfunnsmessig gevinst for den samiske lokalbefolkningen og bygdesamfunnet. Ellingsen Seafood AS kjøpte Musken Laks AS i 2006, og var eier på tildelingspunktet for 2009 konsesjonene. Musken Laks AS, med tilhørende konsesjoner, ble fusjonert inn i Ellingsen Seafood AS i 2013.

5.3.9 Gildeskål Forskningsstasjon AS

Gildeskål Forskningsstasjon AS ble tildelt en konsesjon, N G 0057, etter klagebehandling og var en av de 2 som ble ekstratildelt. Gigante Havbruk AS eier 97,83 % av selskapet som eies av familien Lorentsen.

5.3.10 Kvarøy Fiskeoppdrett AS

Kvarøy Fiskeoppdrett AS ble tildelt en konsesjon, N L 0051. Selskapet eies av Geir Steven Olsen 34 % som største aksjonær, mens fem andre lokale aksjonærer eier resten. Kvarøy Fiskeoppdrett AS inngår i Salmon Group AS-nettverket.

5.3.11 Tomma Laks AS

Tomma Laks AS ble tildelt en konsesjon, N NA0007. Selskapet eies av Kjell Dahl Holding AS med 51 % og Nova Sea AS med 49 %. Nova Sea AS var minoritetsaksjonær i flere av aktørene som fikk tildelt konsesjon i 2009-runden (jf. kap 5.3). Marine Harvest Holding AS eier forøvrig 42,43 % av Nova Sea AS.

5.3.12 Salmus Akva AS

Salmus Akva AS ble tildelt to konsesjoner (N LF0029, N LF0030). Salmus Akva AS var et nystiftet selskap med Salmus AS som 100 % eier. Salmus AS var eid av tyske Clama GmbH & Co (50 %) og Gardarsson-familiens selskap Camape DA, med 50 %. Konsesjonene ble nok avgjort med tanke på å styrke råstofftilgangen til videreforedlingsbedriften Leines Seafood AS. Leines Seafood AS la ned

virksomheten i mars 2013 og samtidig bekreftet Nova Sea AS at de kjøpte samtlige aksjer i Salmus Akva AS (Intrafish.no, 12. mars 2013).

5.3.13 Kobbvåglaks AS

Kobbvåglaks AS ble tildelt en konsesjon (N HR0070). Kobbvåglaks AS er lokalt eid av Gunnar Mikalsen med 25 %, TEM Holdning AS med 25 %, JTM Holding AS med 25 % og VEM Holdning med 25 %. De fikk tildelt konsesjonen etter klagebehandlingen.

5.3.14 Vegalaks AS

Vegalaks AS ble tildelt en konsesjon (N VA0017). Var nystiftet i april 2009 før søknadsfristen. Eiersitsen er Vega Sjøfarm AS med 51 % (hvor Nova Sea AS har 45,80 %), Havhesten Invest AS med 25,6 % og tidligere nevnte Nova Sea AS med 23,4 %.

5.3.15 Vik fiskeoppdrett AS

Vik Fiskeoppdrett AS ble tildelt en konsesjon, N SA0007. I tilgjengelige registre fremgår det at eiersitsen i Vik Fiskeoppdrett AS er Sømna Fiskeoppdrett AS med 51 %, Skarven AS 24,6 % og Nova Sea AS 24,4 %. I følge Rana Blad (07.01.2014) har Nova Sea AS nylig sikret seg full kontroll over Vik Fiskeoppdrett AS.

5.3.16 Bindalslaks AS

Bindalslaks AS ble tildelt en konsesjon, N BL0019, etter klagebehandlingen og eies 100 % av Sinkaberg-Hansen AS.

5.4 Nord-Trøndelag

I Nord-Trøndelag kom det inn 37 søknader, hvorav 2 ble avvist. Det ble tildelt 6 konsesjoner, hvorav Bjørøya fiskeoppdrett AS som eneste søker fikk tildelt 2 konsesjoner.

5.4.1 Lund Fiskeoppdrett AS

Lund Fiskeoppdrett AS ble tildelt en konsesjon, NTN0056. Selskapet fusjonerte i juni 2010 med Vikna Sjøfarm AS og skiftet navn til Salmonor AS. Aksjonærer i Salmonor AS er Vite Invest AS med 57,13 %, Andvari AS med 21,4 %, Emilsen Fisk AS med 11,22 %, Torbjørn Olsvik med 5,64 % og andre med 4,61 %.

5.4.2 Emilsen Fisk AS

Emilsen Fisk AS ble tildelt en konsesjon, NTN0057. Emilsen Fisk AS eies av Fant Invest AS 40 %, Jant Invest AS 40 %, Brama Invest AS 6,68 %, Thomona Invest AS 6,66 % og Movi Invest AS med 6,66 %.

5.4.3 Vikna Sjøfarm AS

Vikna Sjøfarm AS ble tildelt en konsesjon, NTV 0038. Vikna Sjøfarm AS fusjonerte i juni 2010 med Lund Fiskeoppdrett AS og eies nå av Salmonor AS. Aksjonærer i Salmonor AS er Vite Invest AS med 57,13 %, Andvari AS med 21,4 %, Emilsen Fisk AS med 11,22 %, Torbjørn Olsvik med 5,64 % og andre med 4,61%.

5.4.4 Sinkaberg-Hansen AS

Sinkaberg-Hansen AS ble tildelt en konsesjon, NTV 0039. Sinkaberg-Hansen AS eies av Sinkaberg Invest AS med 52,25 %, Helga Berg-Hansen AS med 12,24 %, Haukenes AS med 10,93 %, MJ Invest AS 10,93 %, Bjørn Steinar Berg-Hansen med 9,19 % og andre med 4,46 %.

5.4.5 Bjørøya fiskeoppdrett AS

Bjørøya fiskeoppdrett AS ble tildelt to konsesjoner, NTF 0028 og NTF 0029. Aktørene er lokale og eies av Fanøyskjæret AS med 50 % (Ove Løfsnes AS 100 %) og Ellingflesa Holding AS med 50 % (Per Anton Løfsnæs med 80,04 %, Ole Martin Løfsnæs med 9,98 % og Malin Løfsnæs med 9,98 %). Selskapet driver i samdrift med Midt-Norsk Havbruk AS.

5.5 Sør- Trøndelag

I Sør-Trøndelag var det 31 søknader, hvorav 2 ble avvist. Det ble tildelt 8 konsesjoner, hvorav en aktør, Refsnes Laks AS, fikk 2 konsesjoner.

5.5.1 Krifo Fisk AS

Krifo Fisk AS ble tildelt en konsesjon, STR 0024. Selskapet eies av Jon Edvin Forfod med 40,85 %, Marine Sales AS 40,1 %, Korsneset Klippfisk AS med 9,97 % og Åfjord Sparebank 9,08 %. Det fremstår som om at dette også var sannsynlig eiersits på tildelingstidspunktet. Fisjonerte ut til Krifo Havbruk AS som ble solgt til SalMar Farming AS i 2011. SalMar Farming AS eies 100 % av SalMar ASA som eier 81 konsesjoner.

5.5.2 Refsnes Laks AS

Refsnes Laks AS ble tildelt to konsesjoner, STAA0026 og STF 0061. Refsnes Laks AS eies 100 % av Refsnes Fiskeindustri AS.

5.5.3 Hitramat AS

Hitramat AS ble tildelt en konsesjon, STF 0060. Hitramat AS eies av Ifa Invest AS 49 %, Kverva AS 45 % og andre 6 % og heter nå Hitramat Farming AS. Kverva AS er forøvrig hovedaksjonær i SalMar ASA. Hitramat AS har samlokalisert drift med SalMar Farming AS (som eies 100 % av SalMar ASA) og fisken slaktes hos SalMar.

5.5.4 Måsøval fiskeoppdrett AS

Måsøval Fiskeoppdrett AS ble tildelt en konsesjon, STF 0062. Selskapet eies 100 % av Måsøval Eiendom AS, som også eier 100 % av Måsøval Settefisk AS, 15 % av Havbruksinvest AS og 8,01 % av Norway Royal Salmon ASA.

5.5.5 Erviks Laks og Ørret AS

Erviks Laks og Ørret AS ble tildelt en konsesjon, STF 0063. Selskapet eies 100 % av Ervik Fisk og Invest AS, som hovedsakelig eies av Ervikfamilien. Selskapet har ifølge Intrafish (20.07.2009) slakteavtale med SalMar ASA.

5.5.6 AS Knutshaugfisk

AS Knutshaugfisk ble tildelt en konsesjon, STH 0055. Selskapet eies av Knutshaug Invest AS med 33,3 %, Einar Leif Knutshaug eier 20 %, Per Gunnar Knutshaug eier 14 %, Laila Knutshaug 13,3 % og andre med 19,4 %. AS Knutshaugfisk har slakteavtale med SalMar (op.cit.).

5.5.7 R. Lernes AS

R. Lernes AS ble tildelt en konsesjon, STHE0018. Selskapet ble kjøpt av Måsøval Hemne AS. Eies nå av Måsøval Fiskeoppdrett AS som også fikk konsesjon STF0062 i 2009-runden. Måsøval Fiskeoppdrett AS eies av Måsøval Eiendom AS. Måsøval Eiendom AS eier også Havbruksinvest AS med 15 % eierandel og 8,01 % av andelene i Norway Royal Salmon ASA.

5.6 Møre & Romsdal

I Møre & Romsdal kom det inn 32 søknader i 2009, hvorav 7 ble avvist. Det ble tildelt 5 konsesjoner.

5.6.1 Atlantos AS

Atlantos AS ble tildelt en konsesjon, M AV0027. Eiere er Gjendemsjø Fisk AS med 50 % og Henden Fiskeindustri AS med 50 %.

5.6.2 Rauma Misund AS

Rauma Misund AS ble tildelt en konsesjon, M RA0016. Selskapet og konsesjonen er solgt og eier av konsesjonen er nå SalMar Organic AS, hvor SalMar Rauma AS er eneaksjonær som igjen eies 100 % av SalMar ASA.

5.6.3 Eikremsvik Marius AS

Eikremsvik Marius AS ble tildelt en konsesjon, M SJ0005. Selskapet ble solgt høsten 2010 til SalMar Organic AS, som i sin helhet eies av Salmar Rauma AS som igjen er 100 % eid av Salmar ASA.

5.6.4 Norsk sjømat AS

Norsk sjømat AS ble tildelt en konsesjon, M ST0008. Norsk Sjømat Holding AS eier 100 %, som igjen eies av Per Grøndahl Holding AS 50 % og Svemorka Holding AS 50 %.

5.6.5 Aqua Farms Vartdal AS

Aqua Farms Vartdal AS ble tildelt en konsesjon, M VD0036. Eies av Vartdal Invest AS 100 % og er en del av aksjonærnettverket Salmon Group AS, som tilsammen i nettverket inkluderer 100 konsesjoner.

5.7 Sogn & Fjordane

Det ble levert 27 søknader i Sogn & Fjordane, hvorav en ble avvist. Det ble tildelt fem konsesjoner til fem ulike aktører.

5.7.1 Sandnes Fiskeoppdrett AS

Sandnes Fiskeoppdrett AS ble tildelt en konsesjon, SFFL0016. Selskapet eies av Svinøy AS 100 %, som igjen eies av familien Sandnes. Sandnes Fiskeoppdrett AS er med i Salmon Group AS-nettverket, som tilsammen i nettverket representerer 100 konsesjoner.

5.7.2 Firda Sjøfarmer AS

Firda Sjøfarmer AS ble tildelt en konsesjon, SFA 0031. Firda Sjøfarmer AS eies av selskapet Firda Management AS (100 %), som gjennom Firda Eigedom AS er 100 % eid av Ola Braanaas.

5.7.3 Landøy Fiskeoppdrett AS

Landøy Fiskeoppdrett AS ble tildelt en konsesjon, SFA 003. Jarl Landøy og 4 familiemedlemmer eier 100 %. Selskapet inngår i nevnte Salmon Group nettverk.

5.7.4 Osland Havbruk AS

Osland Havbruk AS ble tildelt en konsesjon, SFHØ0018. Selskapet eies av Eros Laks AS 100 % som eies 100 % av Erik J. Osland. Selskapet inngår i Salmon Group AS-nettverket.

5.7.5 Karma Havbruk AS

Karma Havbruk AS ble tildelt en konsesjon, SFF 0052. Selskapet var eid av E. Karstensen Fiskeoppdrett AS og Marø Havbruk AS med like store eierandeler. Selskapet har hatt to konsesjoner til sammen og eierne gjennomførte i 2011 en deling av Karma Havbruk AS med like deler til eierselskapene, og konsesjonen fra 2009-runden ble da overført til E. Karstensen Fiskeoppdrett AS. Samdriften av de to selskapene ble videreført. E. Karstensen Fiskeoppdrett AS eies av Hav Invest AS 100 % som eies av Geir Karstensen 50 % og Nils Karstensen 50 %. Selskapet inngår i Salmon Group AS-nettverket. KARMA HAVBRUK AS med organisasjonsnummer 986 363 076 ble slettet 14.12.2011.

5.8 Hordaland

I Hordaland ble det levert 26 søknader og ingen søknader ble avvist her. Det skulle i utgangspunktet deles ut 5 konsesjoner, etter klagebehandlingen ble ytterligere 2 konsesjoner delt ut i Hordaland.

5.8.1 Fjord Drift AS

Fjord Drift AS ble tildelt en konsesjon, H FE0013. Fjord Drift var eid av EGD Holding AS med 60 % og CIT Holding AS med 40 %. I 2010 ble Fjord Drift AS kjøpt opp av Tombre Fiskeanlegg AS, som eies av Tombre Anno 1786 AS (100 %), og inngår i dag som en del av nettverket i Salmon Group AS.

5.8.2 Lingalaks AS

Lingalaks AS fikk, etter klagebehandling tildelt en konsesjon, H R 0018. Rolv Haugarvoll AS eier 98,52 % av Lingalaks AS. Selskapet inngår i Salmon Group-nettverket.

5.8.3 Hennco laks AS

Hennco laks AS fikk tildelt en konsesjon, H ØN0039. Høsten 2010 ble Hennø Holding AS som eide Hennco Laks AS solgt til Erko 1 AS som gjennom Erko Seafood AS er heleid av Haugland Gruppen AS. Erko Seafood AS er i dag konsesjonsinnehaver.

5.8.4 Telavåg fiskeoppdrett AS

Telavåg fiskeoppdrett AS ble tildelt en konsesjon, H S 0023. Selskapet er eid av Knut Forland AS 100 %, som er et familieselskap. Telavåg fiskeoppdrett AS inngår i Salmon Group AS-nettverket.

5.8.5 Troland lakseoppdrett AS

Troland lakseoppdrett AS ble tildelt en konsesjon, H AV0093. Troland lakseoppdrett AS er heleid av Troland Holding AS, og Troland-familien. Selskapet er med i Salmon Group AS-nettverket.

5.8.6 Austevoll Melaks AS

Austevoll Melaks AS fikk tildelt en konsesjon, H AV0096, etter klagebehandling. Selskapet eies av El Invest AS med 27,5 %, Raid AS med 22,5 %, Anders Melingen AS 22,5 %, Gosen Invest AS 22,5 % og Ingeborg Melingen AS 5 %. Austevoll Melaks AS er med i Salmon Group AS-nettverket.

5.8.7 Langøylaks AS

Langøylaks AS ble tildelt en konsesjon, H AV0094. Langøylaks AS eies av Karsten Inge Møgster 37 %, Dag Narve Bjånesøy 24 %, Astri Møgster Bjånesøy 13 % og Ingrid Møgster 13 %. Selskapet er med i Salmon Group AS-nettverket.

5.9 Oppsummering - Eierskap

I materialet vårt finner vi at 16 av konsesjonene fra konsesjonsrunden i 2009 har skiftet eier. Dette utgjør 25 % av de 64 tildelingene. Vi ser av Tabell 1 hvilke konsesjoner som har skiftet eiere.

Tabell 1 Konsesjoner fra 2009-runden som har skiftet eiere (identisk med Tabell 1 i kapittel 1)

Tildelt selskap	Till.nr	Nye eiere	Eierinteresser
Villa Arctic AS	FN0007	SalMar nord AS	SalMar ASA
Villa Arctic AS	FLB0032	SalMar nord AS	SalMar ASA
Villa Arctic AS	FLB0033	SalMar nord AS	SalMar ASA
Tri AS *	FA0056	NRS Finnmark AS	Norway Royal Salmon ASA 100 % (76,5 % i 2009)
Tri AS *	FA0057	NRS Finnmark AS	Norway Royal Salmon ASA 100 % (76,5 % i 2009)
Altafjord Laks AS*	FA0058	NRS Finnmark AS	Norway Royal Salmon ASA 100 % (100 % i 2009)
Altafjord Laks AS*	FA0059	NRS Finnmark AS	Norway Royal Salmon ASA 100 % (100 % i 2009)
Jøkelfjord Laks AS	TKN0019	Morpol ASA /MH ASA	Marine Harvest ASA 100 %
Nord-Senja Fi.ind. AS	TLK0031	Nord Senja laks AS	Norway Royal Salmon ASA 66,7 % (49 % i 2009)
Salmus Akva AS	NLF0029	Nova Sea AS	Marine Harvest Holding AS 42,4 %, Vigner Olaisen 51,5 %
Salmus Akva AS	NLF0030	Nova Sea AS	Marine Harvest Holding AS 42,4 %, Vigner Olaisen 51,5 %
Vik Fiskeoppdrett AS	NSA0007	Nova Sea AS	Marine Harvest Holding AS 42,4 %, Vigner Olaisen 51,5 %
Pundslett Laks AS	NV0058	Nordlaks Holding AS	Inge Berg
Lofoten Aqua AS	NVV0060	Pundslett Laks AS	Inge Berg m fl 51 %. Lofotprodukter AS 49 % (Kverva AS)
Krifo AS	STR0024	SalMar Farming AS	SalMar ASA
R. Lernes AS	STHE0018	Måsøval Hemne AS	Måsøval Eiendom AS
Rauma Misund AS	MRA0016	Rauma Misund AS	SalMar Rauma AS (SalMar ASA)
Eikremsvik Marius AS	MSJ0005	SalMar organic AS	SalMar ASA
Fjord drift AS	HFE0013	Tombre Fiskeanlegg AS	Tombre Anno 1786 AS
Hennco laks AS	HØN0039	Erko 1 AS	Haugland Gruppen AS
Antall konsesjoner med nye eiere 16 (*+ 4 konsesjoner relatert til NRS – jf. tekst)			

Det fremgår av Tabell 1 at 16 av de 20 konsesjonsoverdragelsene er gjort av 3–4 ulike eiergrupperinger; SalMar ASA med til sammen 6 heleide konsesjoner. Marine Harvest ASA med 1 konsesjon direkte og deler av ytterligere 3 konsesjoner gjennom sine eierandeler i Nova Sea AS (via Marine Harvest Holding AS som eier 42,43 % av Nova Sea AS).

Norway Royal Salmon ASA (heretter NRS) hadde ved tildelingstidspunktet majoritet i selskap som fikk til sammen 4 konsesjoner i Finnmark, men har i ettertid også kjøpt seg opp til 100 % i Tri AS og til majoritet i Nord-Senja Laks AS. Ved tildelingspunktet hadde NRS 18 konsesjoner og var dermed ved tildelingstidspunktet definert som en mindre aktør (færre enn 20 konsesjoner). Etter tildelingen av de to første konsesjonene (til sitt datterselskap) ble de imidlertid en "større aktør", som i dag har majoritet for 5 av de tildelte konsesjonene.

Flere av de ovennevnte selskapene som har kjøpt seg majoritet i de nevnte konsesjonene, har i tillegg skaffet seg minoritetsinteresser i flere av konsesjonene fra 2009-runden (jf. kap 5). 17 av de tildelte konsesjonene kontrolleres dermed nå, mer eller mindre, av selskap som ikke tilfredsstillers definisjonen på "mindre aktør" (det vil si med færre enn 20 konsesjoner), som var et minstekrav ved tildelingsrunden i 2009.

I materialet fremgår det også at mange av konsesjonene fra 2009-runden, gjennom ulike eiersitser og eller samarbeidsavtaler, i mer eller mindre grad inngår i ulike grupperinger eller samarbeidsnettverk, uten at det nødvendigvis utfordrer det formelle aktørkriteriet relatert til mindre aktører med færre enn 20 konsesjoner. En oversikt over dette er presentert i Tabell 4, hvor vi ser at 27 selskap er plassert i kategorien eiermessig uavhengige, men det er ikke usannsynlig at flere av disse kan inngå i tett samarbeid med større aktører om både drift, lokalisering, slakting og så videre. 13 konsesjoner er tilknyttet Salmon Group AS, som er en samarbeidende gruppering av mange små selvstendige oppdrettsselskap, som tilsammen utgjør 100 laksekonsesjoner.

Tabell 4 Oversikt over konsesjoner tildelt ved 2009-runden, som er overdradd helt, delvis og/eller inngår i ulike grupperinger.

SMÅ AKTØRER:	27	STØRRE AKTØRER:	24
Arnøy Laks AS	1		
Bindalslaks AS	1		
Bjørøya Fiskeoppdrett AS	2		
Egil Kristoffersen & Sønner AS	1		
Eidsfjord Sjøfarm AS	1		
Emilsen Fisk AS	1		
Firda Sjøfarmer AS	1		
Flakstadvåg Laks AS	1		
Gildeskål Forskningsstasjon AS	1		
Karma Havbruk AS	1		
Kleiva Fiskefarm AS	1		
Kobbvåglaks AS	1		
Lund Fiskeoppdrett	1		
Midt Norsk Havbruk AS	1		
Norsk Sjømat AS	1		
Sinkaberg-Hansen AS	1		
Sjurrelv Fiskeoppdrett AS	1		
Sørrollnesfisk AS	1		
Vikna Sjøfarm AS	1		
Musken Laks AS	1		
Atlantos AS	1		
Erviks Laks og Ørret AS*	1		
Knutshaugfisk AS*	1		
Refsnes Laks AS*	2		
Hennco laks AS	1		
		NRS ASA	8
		Altafjord Laks AS	2
		Måsøval fiskeoppdrett AS	1
		Nord-Senja Fiskeindustri AS	1
		R.Lernes AS	1
		Tri AS	2
		Wilsgård Fiskeoppdrett AS	1
		Salmar ASA / Kverva AS	7
		Eikremsvik Marius AS	1
		Hitramat AS	1
		Krifo AS	1
		Rauma Misund AS	1
		Villa Arctic AS	3
		Nova Sea AS	5
		Tomma Laks AS	1
		Vegalaks	1
		Vik Fiskeoppdrett AS	1
		Salmus Akva AS	2
		Nordlaks Holding	2
		Pundslett Laks AS	1
		Lofoten Aqua AS	1**)
		Mainstream Norway AS	1
		Ballangen Sjøfarm AS	1
		Morpol ASA /Marine Harvest ASA	1
		Jøkelfjord Laks AS	1
SMÅ AKTØRER I STØRRE NETTVERK:			
SALMON GROUP AS	13		
Aqua Farms Vartdal AS	1		
Austevoll melaks AS	1		
Fjord drift AS via Tombre Fiskeanlegg AS	1		
Kvarøy Fiskeoppdrett AS	1		
Landøy Fiskeoppdrett AS	1		
Langøylaks AS	1		
Lingalaks AS	1		
Lofoten Sjøprodukter AS	1		
Osland Havbruk AS	1		
Sandnes Fiskeoppdrett AS	1		
Telavåg fiskeoppdrett AS	1		
Troland lakseoppdrett AS	1		
Øyfisk AS	1		

Definisjonen på store og små aktører er basert på konsesjonrundens skille på mer enn 19 konsesjoner.

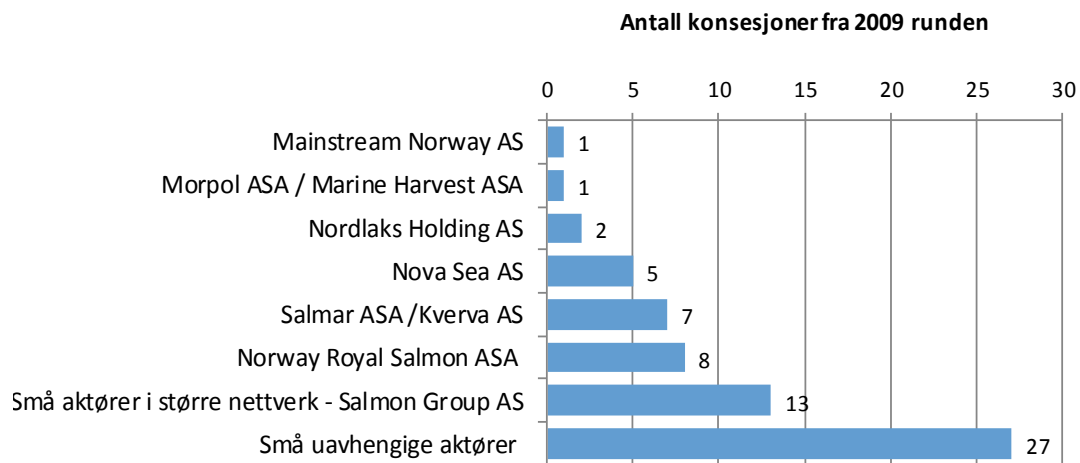
*) I datagrunnlaget fremgår det at disse har samarbeids-/slakteavtaler med Salmar ASA, men den type avtaler vil sikkeret også være gjeldene for flere av de andre konsesjonene i denne oversikten

**) Kverva AS (hovedaksjonær i Salmar ASA) har kontroll på en 49 % av Lofoten Aqua AS (jf kap.5.3.6)

SalMar ASA-nettverket, som kontrollerer 81 konsesjoner, har gjennom ulike datterselskap, investeringsselskap og kryssende eiersitser skaffet seg mer eller mindre styring over 7–8 av konsesjonene fra 2009-runden. I tillegg har de, ifølge offentlige kilder, slakte- og samarbeidsavtaler som inkluderer 4 av konsesjonene fra 2009-runden.

Tabell 2 viser også posisjonen til NRS, som i dag er et oppdrettskonsern med aksjemajoritet til 25 konsesjoner og deleier av 8 konsesjoner gjennom tilknyttede selskap. Selskapet forestår i tillegg salg fra tilsammen 81 konsesjoner fra egne og tilknyttede selskap. Som det fremgår av Tabell 5 har NRS majoritet eller minoritetsinteresser i 8 av de 64 tildelte konsesjonene fra 2009-runden.

I tråd med at laksekonsesjonene er et ettertraktet og begrenset gode, som de store aktørene (med mer enn 19 konsesjoner) ble utelukket fra ved konsesjonsrunden i 2009, er det ikke overraskende at konsesjonen som er kjøpt opp etter konsesjonstildelingen i all hovedsak er kjøpt opp av nettopp de store aktørene. Det kan her være verdt å trekke fram at Nova Sea AS som søkte om 3 konsesjoner ved utlysningen, ble utelukket på grunn av at de var en større aktør, i ettertid har sikret seg 3 av konsesjonene fra tildelingsrunden. Tilsvarende søkte SalMar ASA-nettverket om 6 konsesjoner, fikk avslag på grunn av selskapsstørrelse, men eier nå 6 av konsesjonene.

Figur 2 Oversikt over konsesjoner tildelt i 2009 som er overdradd eller inngår i ulike grupperinger

6 Konesjonspriser ved videresalg

I tråd med at laksekonesjonene er et ettertraktet og begrenset gode, vil det være et press for å sikre seg tilgang til konesjoner som nødvendigvis ikke harmonerer med myndighetenes intensjoner for de ulike konesjonstildelingene. Ved konesjonsrunden 2009 ble de store aktørene (de med mer enn 19 konesjoner) utelukket, og det er derfor ikke overraskende at vi ser at konesjonen som er kjøpt opp etter konesjonstildelingen i all hovedsak er kjøpt av de store industrielle aktørene.

Noen av konesjonen fra konesjonsrunden i 2009 ble videresolgt relativt raskt, men noen har nylig blitt videresolgt. Det har i pressen vært fremmet påstander om spekulasjoner og at enkelte har hatt betydelige gevinster ved videresalg av konesjonsrettighetene. Det ligger utenfor arbeidet her å gå i dybden på den tematikken, men ved å ta utgangspunkt i en del presseoppslag relatert til temaet kan det gis en viss pekepinn på omfang, verdier og eventuelle gevinster for selger.

Prisen for havbrukselskap og matfiskkonesjoner omsatt i annenhåndsmarkedet har variert til dels betydelig over tid. Det kan relateres til havbruksnæringens svært varierende lønnsomhet, forventninger om framtidig inntjening, selskapets aktiva, regionens produksjonsforhold samt tilgang på konesjoner i markedet.

Konesjonsprisene økte kraftig fra kriseåret 1991 og frem mot årtusenskiftet, og Pan Fish gjorde oppkjøp i 2001 hvor konesjonen ble verdsatt til 35 millioner per stykk. Prisen falt dramatisk like etter, og i 2003 ble det betalt 6,5 millioner per konesjon (Øyehaug, 2003). Senere har konesjonene økt i pris. I årene etter konesjonsrunden i 2009 har lønnsomheten i næringen vært svært god, med 2013 som et av de beste år med en nettomargin før skatt-EBT på kr 13 per kg (Intrafish 10. januar 2014). Dette har da også avspeilet seg i høye konesjonspriser i senere år. I media har det vært skrevet en del om høye konesjonspriser og til dels betydelig fortjeneste for selgere, som har fått tildelt produksjonsrettighetene til en redusert pris sammenlignet med reell markedspris.

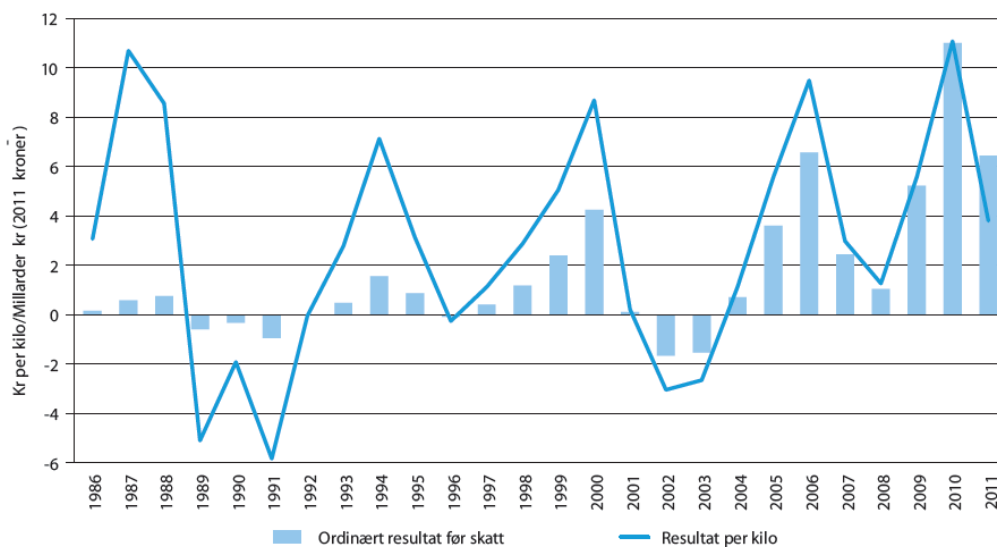
I forbindelse med salget av Jøkelfjord Laks AS (i Troms) til Morpol ASA ble det vist til en konesjonsverdi på opptil 70 millioner, mens konesjonen ved salget av AS Tri (lokalisert i Finnmark) ble prissatt til 11 millioner (Intrafish 16. februar 2011). SalMar ASA betalte i følge Intrafish.no (2.mars 2012) i snitt også 11 millioner per konesjon ved kjøp av Villa Organic AS i Finnmark. Norwegian Royal Salmon ASA skal i følge havbruksmedia ha solgt sin eierandel (48 %) i Larssen Seafood tilsvarende en konesjonspris på cirka 50 millioner. I følge Intrafish.no (2. mars 2012) skal SalMar ASA ha kjøpt Krifo Havbruk AS for en konesjonspris for 22 millioner, og dessuten betalt Bringsvor Havbruk AS 70,5 millioner per konesjon. I forbindelse med salg av Salmus Akva AS til Nova Sea AS anslås det av analytikere at gevinsten for videresalg av konesjonene skal ha vært på cirka 20 millioner per konesjon (Helgeland Blad 15. mars 2013).

Spraket i konesjonsprisen kan nok skyldes at beregningene i media i en del tilfeller gjøres ved å dele salgsverdien for hele selskapet på antall konesjoner. Dermed inkluderes også selskapets aktiva. Konesjonsprisen blir dermed noen ganger oppgitt til å være urealistisk høy, og det blir da også vanskelig å kunne foreta reelle sammenligninger mellom ulike salg. Tidspunktet for salg vil også ha betydning for konesjonspris, og de nevnte eksemplene har en spredning i tid på cirka 2 år. I tillegg er det snakk om konesjoner i ulike regioner med forskjellige produksjonsmuligheter. I tråd med næringens skjerpede krav og konkurranse om de beste arealressursene, må det også antas at lokalitetstilgangen og de biofysiske produksjonsforholdene har fått økt betydning for konesjonsprisen de senere årene.

Basert på betraktninger om "normal lønnsomhet", og størrelsen på ekstraavkastningen i laksenæringen, har Asche (2010) foretatt beregninger av konsesjonsverdien. Beregningene ble gjort med utgangspunktet i EBIT (Earnings Before Interest and Taxes), som angir bedriftens overskudd før skatt og kapitalkostnader. Med en EBIT i produksjonen på cirka 4 kroner per kilo laks over tid, innebar det ifølge Asche (op.cit.) en konsesjonspris på cirka 30 millioner. Med utgangspunkt i at en del av de nevnte prisanslagene i media med langt høyere konsesjonspriser, også inkluderer til dels vesentlige aktiva, vurderes estimatet til Asche (op.cit.) til å være relativt realistisk for de allerede solgte konsesjonene fra 2009-runden. Det kan her innvendes at med de senere tids laksepriser og nære produksjonsutsikter vil konsesjonsverdien p.t. være vesentlig høyere.

Med en antatt annenhåndsverdi på 30 millioner per konsesjon generelt, og 11 millioner i Finnmark, har vi beregnet en samlet salgspris på de registrerte konsesjonsoverdragelsene tilsvarende 404 millioner. Det inkluderer både fullstendige og andelsmessige eieroverdragelser (i henhold til Tabell 1). Når konsesjonsvederlagene er trukket fra (korrigert for relative andeler), innebærer det hittil en salgsgevinst på konsesjonene fra 2009-runden, tilsvarende 296 millioner. Det må her tas hensyn til at det i enkelte tilfeller kan ha vært gjort avtaler på forhånd, andre transaksjoner og noen påløpte kostnader som gjør at den reelle salgsgevinsten kan være noe mindre.

Ut fra antatte konsesjonspriser, er det åpenbart at lønnsomheten i næringen og følgelig betalingsvilje for annenhåndskjøp av konsesjonene har vært langt høyere enn det myndighetene la til grunn ved fastsettelse av konsesjonsvederlaget for 2009-konsesjonene. Som nevnt ble vederlaget for 2009 basert på "Omsynet til å hindre spekulasjon og vidaresal talar på den andre sida for at vederlaget blir sett relativt høgt". [St.prp. nr. 1 (2008–2009)].

Figur 3 Lønnsomhet i matfiskoppdrett av laks og ørret. Samlet ordinært resultat for alle selskaper og resultat per kilo solgt fisk i 2011-kroner (Kilde: Fiskeridirektoratet, Nofima)

I ettertidens lys er det åpenbart at myndighetens beregninger av et konsesjonsvederlag på 8 millioner (3 millioner for Finnmark) ikke har hindret spekulasjoner og videresalg. Det fremgår imidlertid av nevnte proposisjon, at det også har vært et mål at vederlaget måtte avpasses i forhold til framtidig inntjening og muligheter for å forrente betalingen for konsesjonsvederlaget. Med den betydelige variasjonen i lønnsomhet som har preget laksenæringen (jf. Figur 3), er det utvilsomt en svært vanskelig oppgave å skulle forutsi framtidig lønnsomhet i havbruksnæringen og dermed også den framtidige betalingsevnen og -viljen for konsesjonsrettighetene.

7 Referanser

- Asche, F. (2010). Hva er fornuftig pris på en konsesjon? *Norsk fiskeoppdrett*, **12**.
http://www.kyst.no/index.php?page_id=95&article_id=90740&print=1
- Fiskeridirektoratet (2009a). Tildeling av nye matfisktillatelser. Utlysning på fiskeridir.no
<http://www.fiskeridir.no/akvakultur/aktuelt/2009/0309/tildeling-av-nye-matfisktillatelser>
- Fiskeridirektoratet (2009b). Merknader til forskrift om tildeling av løyve til havbruk med laks, aure og regnbogeaure i sjøvatn i 2009.
https://www.google.no/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.fiskeridir.no%2Fcontent%2Fdownload%2F15450%2F128187%2Fversion%2F3%2Ffile%2Fmerknader-tildeling-tillatelse-til-havbruk-2009.pdf&ei=vcVNUdT0E5OGswb30IH0Aw&usg=AFQjCNFljsf_cXIE-zJBOAPuud3G-nmDhA&bvm=bv.44158598,d.Yms&cad=rjt
- Fiskeridirektoratet (2009c). Søkerliste tildelingsrunden 2009. Korrigert 24.06.09
<http://www.fiskeridir.no/content/.../1/.../Korrigertsokerlisteetteravvisninger.xls>
- Fiskeridirektoratet (2010). Seløy sjøfarm AS 916288983 - klagesak - geografisk fordelt tillatelse til havbruk med matfisk av laks, ørret og regnbueørret i sjøvann i 2009 - avslag på klage, brev til Seløy Sjøfarm. Tilgjengelig på:
<http://www.fiskeridir.no/akvakultur/aktuelt/2010/0510/tildelingsrunden-2009-klagebehandling>
- FOR 2009-03-12 nr. 298. Forskrift om tildeling av løyve til havbruk med matfisk av laks, aure og regnbogeaure i sjøvatn i 2009. Fastsett av Fiskeri- og kystdepartementet 12. mars 2009 med heimel i lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur § 6, 7, 8 og 26.
- Intarfish.no (2013). <http://www.intrafish.no/norsk/nyheter/>
- Kyst.no (2013). <http://www.kyst.no/>
- St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2008–2009). For budsjettåret 2009. Om endring av St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet 2009 (nye løyve til oppdrett av laks, aure og regnbogeaure i 2009)
- Øyehaug, O. (2003). Krakk for konsesjoner. *Bergens Tidende* 28.10.2003.
<http://www.bt.no/na24/Krakk-for-konsesjoner-2434945.html>

8 Vedlegg

Vedlegg 1 – Tildelingsforskrift konsesjonsrunden 2009

Forskrift om tildeling av løyve til havbruk med matfisk av laks, aure og regnbogeaure i sjøvatn i 2009
(Fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet 12. mars 2009 med heimel i lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur § 6, 7, 8 og 26.)

Kapittel I. Generelle føresegner

§ 1. Formål

Forskrifta skal medverke til at havbruksnæringa med laks, aure og regnbogeaure blir lønnsam og konkurransekraftig innanfor rammene av ei berekraftig utvikling, og bidra til verdiskaping på kysten.

§ 2. Verkeområde

Forskrifta gjeld tildeling av 65 løyve til havbruk med matfisk av laks, aure og regnbogeaure i sjøvatn, medrekna 5 løyve til økologisk havbruk.

Kapittel II. Fordeling og tildeling

§ 3. Fordeling av løyve i denne runde

I denne tildelingsrunden skal følgjande geografiske fordeling gjelde:

- 7 løyve til Finnmark
- 8 løyve til Troms
- 15 løyve til Nordland
- 7 løyve til Nord-Trøndelag
- 8 løyve til Sør-Trøndelag
- 5 løyve til Møre og Romsdal
- 5 løyve til Sogn og Fjordane
- 5 løyve til Hordaland

I tillegg kan 5 løyve til økologisk havbruk tildelast uavhengig av fylke eller region.

§ 4. Utlysing av løyve

Fiskeridirektoratet står for den offentlege utlysinga av løyva, og utlysinga skal mellom anna innehalde

- a) opplysningar om kvar søknadene skal sendast, jf. §§ 6 og 7
- b) søknadsfrist og at søknader som kjem inn til Fiskeridirektoratet etter søknadsfristen ikkje vil bli behandla
- c) krav til søknaden
- d) storleiken på vederlaget

§ 5. Innhald i søknaden

Søknaden skal innehalde

- a) opplysningar om søknaden gjeld eit geografisk fordelt løyve, jf. § 3 første ledd eller eit økologisk havbruksløyve jf. § 3 andre ledd
- b) opplysningar som er relevante i høve til tildelingskriteria i §§ 6 og 7
- c) kvittering for innbetalt søknadsgebyr
- d) dokumentasjon av økonomisk evne til å betale vederlaget

Fiskeridirektoratet fastset krav til innhaldet i søknaden ved utlysing og i søknadsskjema. Fiskeridirektoratet kan i tillegg krevje dei opplysningar frå søkjaren som direktoratet meiner er nødvendig for å behandle søknaden.

§ 6. Tildeling av geografisk fordelte løyve

Fiskeridirektoratets regionkontor står for tildelinga av geografisk fordelte løyve.

Fiskeridirektoratet er klageinstans.

Fiskeridirektoratets regionkontor skal konsultere den aktuelle fylkeskommunen om næringspolitiske vurderingar i lys av fylkesplanen, medrekna kvar i fylket det er ønskjeleg med meir oppdrettsverksemd. Vurderingane til fylkeskommunen skal dokumenterast.

Det kan berre gjevast tilsegn til søkjarar som dokumenterer økonomisk evne til å betale vederlaget til staten og som planlegg drift på lokalitetar i kommunar med godkjent arealdel av kommuneplan.

Ved prioritering av søknader skal det særleg leggjast vekt på

- a) om søkjar er ein mindre aktør i næringa
- b) om søkjar vil leggje til rette for auka bearbeiding med sikte på økonomisk integrasjon i kystdistrikta i Noreg

Innanfor PD-sona på Vestlandet skal det i tillegg leggjast vekt på om nytt løyve vil bli nytta på ein slik måte at den samla drifta til selskapet etter tildelinga vil stå fram som meir berekraftig i nedkjempinga av PD, jf. forskrift av 20. november 2007 nr. 1315 om sone for å hindre smitte og bekjempe pankreassjukdom hos akvakulturdyr.

§ 7. Tildeling av økologiske løyve

Eitt av Fiskeridirektoratets regionkontor står for tildelinga av økologiske løyve. Fiskeridirektoratet er klageinstans.

Tildeling kan skje til søkjarar som er sertifiserte for økologisk havbruksproduksjon, eller som erklærer at dei med ein gong etter tilsegn om løyve vil starte sertifiseringsprosessen.

§ 6 andre, tredje, fjerde og femte ledd gjeld for desse søknadene.

Produksjonen kan ikkje starte før det ligg føre sertifikat.

Kapittel III. Vederlag og gebyr

§ 8. Vederlag

Ved tilsegn om løyve skal søkjar betale vederlag til statskassa. Vederlaget per løyve er 8 millionar kroner, med unntak av løyva til Finnmark der vederlaget er 3 millionar kroner.

Vederlag for løyve skal betalast seinast innan 30 dagar etter at søkjaren har motteke tilsegna. Tilsegna fell bort dersom vederlaget ikkje er betalt innan denne fristen.

Tilsegna gjev rett til å søkje om lokalitet(ar). Retten til drift startar når løyvedokumentet er skrivne ut.

Dersom tildeling av løyve blir omgjort i samband med klage eller etter forvaltninga sitt eige tiltak, får søkjar vederlaget refundert. Vederlaget blir ikkje refundert ved eventuell seinare inndraging av løyve på grunn av tilhøve som nemnt i akvakulturlova § 9. Det same gjeld dersom andre tilhøve gjer at løyvet taper sin verdi.

§ 9. Søknadsgebyr

For behandling av søknad som nemnt i denne forskrifta, skal søkjar betale gebyr, jf. forskrift av 21. desember 2001 nr. 1597 om gebyr og avgift i forbindelse med akvakulturvirksomhet § 2 første ledd. Kvittering for betalt gebyr skal leverast saman med søknaden. Manglande innbetaling av gebyr fører til at søknaden ikkje blir behandla.

Kapittel IV. Avsluttande føresegner

§ 10. Vilkår

Det kan setjast vilkår som medverkar til at dei kriteria som er avgjerande for tildelinga blir etterlevde, jf. §§ 6 og 7.

Vilkåra skal gå fram av løyvedokumenta.

§ 11. Tidsfristar for saks behandlinga

Fråsegn som nemnt i § 6 andre ledd skal vere Fiskeridirektoratet i hende seinast 6 – seks – veker etter at fylkeskommunen mottok søknadspapira.

§ 12. Ikrafttreding

Forskrifta trer i kraft straks.

Vedlegg 2 – Definisjon av konsern i hht til Regnskapsloven

LOV 1998-07-17 nr 56: Lov om årsregnskap m.v. (regnskapsloven)

§ 1-3. Konsern

Et morselskap utgjør sammen med et datterselskap eller datterselskaper et konsern.

Regnskapspliktig etter § 1-2 som ikke faller inn under § 1-2 første ledd nr. 11 eller 13, er morselskap hvis vedkommende på grunn av avtale eller som eier av aksjer eller andeler har bestemmende innflytelse over et annet foretak. En regnskapspliktig skal anses å ha bestemmende innflytelse hvis vedkommende:

1. eier så mange aksjer eller andeler i et annet foretak at de representerer flertallet av stemmene i det andre foretaket, med mindre det i særlige unntakstilfeller klart kan påvises at slikt eierskap likevel ikke gir bestemmende innflytelse, eller
2. har rett til å velge eller avsette et flertall av medlemmene i det andre foretakets styre.

Et foretak som står i forhold som nevnt i annet ledd til et morselskap, anses som datterselskap.

Ved beregningen av stemmerettigheter og rettigheter til å velge eller avsette medlemmer til styret skal rettigheter som morselskapet og morselskapets datterselskaper innehar, regnes med. Det samme gjelder rettigheter som innehas av noen som handler i eget navn, men for morselskapets eller et datterselskaps regning.

Endret ved lover 15 juni 2001 nr. 59 (ikr. 1 jan 2005 iflg. res. 19 nov 2004 nr. 1489), 10 juni 2005 nr. 46 (ikr. 1 jan 2006 iflg. res. 10 juni 2005 nr. 531).

Vedlegg 3 - Kystkommuner innenfor virkeområdet for differensiert arbeidsgiveravgift

Fylke	Kommune
Finnmark	Alle kystkommunar
Troms	Alle kystkommunar
Nordland	Alle kystkommunar
Nord-Trøndelag	Leka, Nærøy, Vikna, Flatanger, Fosnes, Inderøy, Verran, Mosvik, Leksvik, Frosta, Namsos, Steinkjer
Sør-Trøndelag	Osen, Roan, Åfjord Bjugn, Rissa, Agdenes, Ørland, Frøya, Hitra, Snillfjord, Hemne
Møre og Romsdal	Kristiansund, Frei, Vanylven, Sande, Herøy, Volda, Ørsta, Aure, Norddal, Stranda, Stordal, Smøla, Halså, Surnadal, Haram, Vestnes, Rauma, Nasset, Midsund, Sandøy, Aukra, Sunndal, Eide, Averøy, Gjemnes, Tingvoll
Sogn og Fjordane	Alle kystkommunar
Hordaland	Etne, Fitjar, Tysnes, Kvinnherad, Jondal, Odda, Ullensvang, Eidfjord, Ulvik, Granvin, Voss, Kvam, Samnanger, Austevoll, Vaksdal, Modalen, Fedje, Masfjorden
Rogaland	Sokndal, Hjelmeland, Suldal, Sauda, Finnøy, Kvitsøy, Utsira, Vindafjord
Vest-Agder	Farsund, Flekkefjord

Vedlegg 4 - Søkeroversikt - geografiske bestemte konsesjoner

Fylke	Ant. søkn.	Fylke	Ant. søkn.
Finnmark -	7	Sør-Trøndelag -	31
Villa Arctic AS	3	R. Lernes AS	2
Altafjord Laks AS	2	A/S Knutshaugfisk	2
AS Tr	2	Erviks Laks og Ørret AS	1
		Isfjord Seafood AS	2
Troms -	27	Måsøval Fiskeoppdrett AS	2
Salaks AS	1	Krifo Fisk AS	2
Sjurrelv Fiskeoppdrett AS	2	HitraMat AS	2
Salmar Nord AS	1	Refsnes Laks AS	2
Kleiva Fiskefarm AS	1	Lerøy Midnor AS	2
Nord-Senja Fiskeindustri AS	1	Bewi Produkter AS	2
Flakstadvåg Laks AS	1	Marine Harvest Norway AS	8
Sjøfisk AS	3	SalMar Farming AS	2
Jøkelfjord Laks AS	2	* Antall avvist	2
Lerøy Aurora AS	3		
Br. Wilsgård AS	1	Møre og Romsdal -	32
Nor Seafood AS	1	Marius Eikremsvik AS	1
Wilsgård Fiskeoppdrett AS	1	Måsøyval Fishfarm AS	2
Arøy Laks AS	1	AS Øylaks AS	2
Hamneidet Laks AS	2	Atlantos AS	1
Gratangslaks AS	1	Smølen Handelskompani AS	3
Northern Lights Salmon AS	1	Norsk Sjømat AS	1
Sørrollnesfisk AS	1	Bringsvor Laks AS	1
Nordlaks Oppdrett AS	2	Rauma Misund AS	2
* Antall avviste søknader	1	Salmar Farming AS	2
		Lerøy Midnor AS	2
Nordland -	85	Marine Harvest Norway AS	3
Ballangen Sjøfarm AS	1	Aqua Farms Vartdal AS	1
Berg Fiskeoppdrett S.U.S	1	Romsdal Processing AS	2
Bindalslaks AS	3	Grieg Cod Farming AS	2
Edelfarm AS	1	* Antall avviste	7
Egil Kristoffersen & Sønner AS	2		
Eidsfjord Sjøfarm AS	2	Sogn og Fjordane -	27
Ellingsen Seafood AS	1	Sulefisk AS	1
Finn Olsen AS	2	Karma Havbruk AS	1
Fjord Marin Cod AS	3	Norfjord Havbruk AS	1
Gifas AS	1	Firda Sjøfarmer AS	3
Helgeland Havbruksstasjon AS	2	Landøy Fiskeoppdrett AS	1
Helgelandstorsk AS	1	Steinvik Fiskerfarm	2
Isqueen AS	1	Coast Seafood AS	2
JM Laks AS (SUS)	2	Svanøy Havbruk AS	1
Kobbvåglaks AS	1	Bravo Seafood AS	1
Kvarøy Fiskeoppdrett AS	2	Marine Harvest Norway AS	4
Larsen Seafood AS	1	Osland Havbruk AS	1
Lofoten Aqua AS	2	Bolstad Fjordbruk AS	1
Lofoten Sjøprodukter AS	1	Sandnes Fiskeoppdrett AS	1
Lovundlaks AS	1	Flokenes Fiskefarm AS	1
Mainstream Norway AS	3	Bremar AS	1
Marine Harvest Norway AS	5	Eide Fjordbruk AS	2
Mortenlaks AS	3	Hyen Laks AS	1
Moskenes Fiskeoppdrett AS	2	Nærøysund AS	1
Musken Laks AS	2	* Antall avviste	1
Narvik Laks AS	3		
Nordlaks Oppdrett AS	3	Hordaland -	26
Norsk Havbrukssenter AS	2	Fremskritt AS	1
Nova Sea AS	3	Langøylaks AS	1
Pundslett Laks AS	2	Bremnes Seashore AS	2
Salmus Akva AS	3	Telavåg Fiskeoppdrett AS	1
Selsøyvik Havbruk AS	1	AL Nordsjø	1
Seløy Sjøfarm AS	2	Lerøy Vest AS	1
Skottneslaks AS	1	Fyllingsnes Fisk AS	1
Termar Seafarm AS	3	Marine Harvest Norway AS	2
Tomma Laks AS	2	Blom Fiskeoppdrett AS	1
Vegalaks AS	3	Alsaker Fjordbruk AS	3
Vik Fiskeoppdrett AS	3	Fjord Drift AS	1
Wenberg Fiskeoppdrett AS	1	Melaks AS	1
Øyfisk AS	2	Eide Fjordbruk AS	2
* Antall avviste	5	Kobbevik og Furuholmen Oppdrett AS	1
		Hennco Laks AS	1
Nord-Trøndelag -	37	Espevær Fiskeoppdrett AS	1
Sinkaberg-Hansen AS	3	Lingalaks AS	1
Nærøy MarineFarm AS	1	Tombre Fiskeanlegg AS	1
Lund Fiskeoppdrett AS	1	Brilliant Fiskeoppdrett AS	1
A/S Rørvik Fisk & Fiskmatforretning	3	Marøy Salmon AS	1
Folla Seafood AS	2	Troland Lakseoppdrett	1
Vikna Sjøfarm AS	2		
Emilsen Fisk AS	2		
HitraMat AS	1	Totalt antall søkander	272
Val Akva AS	1	Avviste søknader	17
SalMar Farming AS	2	Godkjente søknader	255
Midt-Norsk Havbruk AS	3		
Osen Havbruk AS	3		
Skei Marinfisk ASA	2		
Marine Harvest Norway AS	7		
Bjørøya Fiskeoppdrett AS	2		
* Antall avviste	2		

